

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ І ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2022.01.054>

УДК 021.4:004.946]:[001:316.77]

Тетяна Коваль,

<https://orcid.org/0000-0003-0147-6679>,

кандидатка історичних наук,

заступниця генерального директора,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна),

просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: gon4arova11@bigmir.net

Леся Туровська,

<https://orcid.org/0000-0002-0750-1794>,

наукова співробітниця,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна),

просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: nankeyru@ukr.net

Віртуальна бібліотечна виставкова діяльність у системі наукових комунікацій

Об'єкт дослідження – бібліотека як інтегративний інформаційно-комунікаційний центр. **Предмет дослідження** – віртуальна бібліотечна виставкова діяльність. **Мета дослідження** – висвітлення особливостей віртуальної виставкової діяльності наукової бібліотеки та обґрунтування ефективності електронних бібліотечних виставок у системі наукових комунікацій. **Реалізація мети** зумовила узагальнення досвіду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на прикладі одного з її провідних підрозділів – відділу комплексного бібліотечного обслуговування. **Методологічна основа** дослідження – системний, інформаційний, структурно-функціональний, порівняльний, історичний, термінологічний підходи, а також сукупність конкретно-наукових і спеціальних методів. **Наукову новизну** становить розширення уявлень щодо віртуальної виставкової діяльності наукової бібліотеки із залученням напрацювань не тільки в галузі бібліотекознавства, а також у сфері теорії соціальних комунікацій, соціології, статистики, соціальної психології, бібліотечного менеджменту; розроблення низки практичних підходів стосовно використання бібліотечних засобів наукових комунікацій у процесі задоволення потреб віддалених користувачів. **Висновки.** Поширюючи свою діяльність у віртуальному інформаційному просторі, бібліотека гарантує оптимальне освоєння користувачами цього простору, залучає власні засоби наукових комунікацій до повсякденної практики, створює якнайліпші умови для необмеженого користування ними різних професійних категорій і груп. У такий спосіб бібліотека перетворюється на центр інтегративного інформаційно-комунікаційного забезпечення наукового, навчального, виробничого, культурологічного, освітнього та інших суспільних процесів, а сукупність бібліотечних засобів наукових комунікацій – на ключовий вектор інноваційного розвитку. **Перспективи.** Отримані результати дослідження ініціюють розроблення стратегії наукової бібліотеки; побудову кардинально нових діалогових форм спілкування з користувачем (фізичним й віддаленим) у системі наукових комунікацій.

К л ю ч о в і с л о в а: бібліотечні засоби наукових комунікацій, віртуальна виставкова діяльність наукової бібліотеки, інтерактивний бібліотечний сервіс, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Постановка проблеми. Прогресивною практикою світових бібліотек стала їх трансформація в інтегративні інформаційно-комунікаційні центри нового типу з кардинальною зміною функцій і принципів роботи; набуттям визначальної ролі у системі наукових комунікацій (далі НК) як каналу, що забезпечує кумуляцію, передавання і модифікацію значних масивів власної інформації. З'явилося бачення бібліотеки як «агентства наукових комунікацій» [16].

Поняття «бібліотечна комунікація» тлумачиться як системна форма універсального механізму обміну документно-інформаційними ресурсами бібліотеки, що становить загальнолюдський тезаурус і передається опосередкованою знаковою системою в процесі спілкування між активними суб'єктами – бібліотекою як постачальником інформації та її користувачем [4].

Адаптуючись до сучасних викликів суспільства, бібліотеки активно використовують новий формат спілкування – віртуальний простір [6]. Наразі вони мають у своєму розпорядженні електронні інформаційні ресурси (далі ЕІР), які формують, систематизують, архівують та надають у користування за допомогою системи навігації.

Одним із ключових завдань, які успішно вирішує Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ) є постійний розвиток власного вебсайту (<http://www.nbuv.gov.ua>), вдосконалення палітри електронних засобів НК, розміщених на його платформі, а саме: ЕК, БД, е-публікацій, е-бібліотек, е-колекцій, е-виставок, е-реферативних і бібліографічних джерел, е-дайджестів, е-довідок тощо.

Визначальним напрямом, який суттєво збагачує систему НК, виступає віртуальна бібліотечна виставкова діяльність (далі ВБВД). Спрямована на професійне інформування користувачів, вона є вкрай затребуваною в науковому середовищі. А електронні бібліотечні виставки (далі ЕБВ) як онлайн-форма представлення інформаційних ресурсів займають чільне місце на українському ринку бібліотечно-інформаційних послуг.

Аналіз досліджень та публікацій. Науково-методичні засади ВБВД викладені, зокрема, у праці Л. Ткачук «Віртуальна виставка: нова послуга бібліотеки» [12]. В. Бондаренко в своїй роботі «Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга» досліджує характерні риси ЕБВ, аналізує підходи та вимоги щодо її організації, підкреслює її значення як інструменту збереження бібліотеками культурних надбань та представлення нових актуальних видань [2].

Основні етапи підготовки ЕБВ, її структуру та особливості створення простежує Л. Бабій у дослідженні «Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки» [1]. ЕБВ як нову форму популяризації документів розглядає Л. Кудря [8]. Науковий доробок Т. Дупляк і Д. Ткаченко присвячений інтернет-технологіям у виставковій роботі [5].

На думку О. Постельжук, віртуальні виставки – це інформаційно-аналітичний продукт, наочна форма онлайн-обслуговування бібліотечного сервісу, а також цікавий та важливий елемент наповнення бібліотечного веб-сайту з метою піднесення

іміджу бібліотеки, презентації її інформаційних, часто рідкісних, надбань, залучення нових користувачів [9].

Специфіку та переваги організації ЕБВ як форми створення нового інформаційного продукту, способи її представлення у віртуальному середовищі узагальнює Н. Г. Солонська [11]. Вагомий внесок у дослідження ЕБВ як дієвого інструменту НК зробили Т. М. Коваль, І. Е. Смоляр, Л. О. Туровська, О. Г. Яковенко, привертаючи увагу до теоретичного осмислення методики організації ЕБВ, технологічних способів їх презентації у контексті інформаційно-комунікаційної діяльності наукової бібліотеки [7; 13–15].

Проблеми використання ЕБВ у процесах інформаційного обслуговування користувачів розглядаються у дисертаційному дослідженні А. В. Ржеуського «Моделі, методи і засоби надання інформаційних послуг у сервіс-орієнтованих бібліотечних системах» [10]. Автор аналізує функціональні особливості електронних виставок щодо залучення різних видів інформації: бібліографічної, фактографічної, мультимедійної тощо; окреслює завдання, що вирішуються ними: популяризація бібліотечного фонду; інформування за визначеною тематикою; презентація певних книг; надання відомостей про інформаційні ресурси, доступні у мережі Інтернет; подання візуальної інформації, представленої у різних форматах.

Опрацювання бібліографічних джерел засвідчує, що у професійному середовищі аспекти ЕБВД у системі НК піддаються серйозному осмисленню на науково-теоретичному, організаційно-методичному та техніко-технологічному рівнях. Це сприяє подальшому розкриттю змісту, специфіки ЕБВД, уточненню характеристик ЕБВ та науково-методичного узагальнення означеної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерною ознакою трансформації існуючої системи бібліотечного обслуговування та його відповідності новим потребам НК є його представництво у віртуальному просторі. Представляючи свої послуги в мережі Інтернет, бібліотеки оптимізують цифровий контент ЕІР, стають зручними, затребуваними, доступними, привабливими та інноваційними для сучасної читацької спільноти.

НБУВ опікується створенням широкої палітри засобів НК та їх розповсюдженням через офіційний вебсайт, який забезпечує її віртуальне представництво в мережевому просторі. Адже саме вони слугують інструментом щонайповнішого задоволення інформаційних потреб віддалених користувачів, виступають ефективним засобом просування та рекламування установи. Повною мірою це стосується організації ЕБВ, які набувають форми бібліотечного електронного інформаційного продукту, публікуються на веб-порталі НБУВ у розділі «Електронні виставки». Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/exhibitions> з подальшою популяризацією в соціальних мережах.

У цій статті специфіка та особливості ЕБВ розглядаються на прикладі електронних бібліотечних книжкових виставок (ЕБКВ), організованих з використанням документів універсального підсобного фонду (далі УПФ) відділу комплексного бібліотечного обслуговування (далі ВКБО) НБУВ.

Як складник ЕІР НБУВ, ЕБКВ УПФ ВКБО виконують такі завдання:

- сприяють задоволенню наукових, навчальних, виробничих, громадських та інших інтересів віддалених користувачів;
- презентують нові, актуальні, друковані документи, які надійшли й зберігаються у підсобних книжкових фондах ВКБО;
- розкривають галузевий зміст УПФ ВКБО згідно з інформаційними запитами користувачів;
- привертають увагу до ексклюзивних або вузькоспеціальних видань;
- стимулюють розширення активної читацької аудиторії;
- забезпечують інформаційну підтримку системи НК.

Рушійною силою організації ЕБКВ УПФ ВКБО є суперечність між зростанням інформаційних потреб користувачів та фактичним рівнем їх задоволення. Живильним джерелом наповнення ЕБКВ виступає наявний підсобний фонд.

Спираючись на первинні друковані джерела, бібліотечні працівники – організатори ЕБКВ УПФ ВКБО – систематично вивчають інформаційні запити користувачів; ведуть оперативний відбір затребуваної інформації, аналізують її актуальність і створюють новий інформаційний електронний продукт. Переведення традиційних документних ресурсів на електронні відбувається відповідно до бібліотечно-бібліографічної класифікації наук, типів і видів документів.

Сучасний користувач потребує галузевого, тематичного й видового інформування. Зважаючи на це, ЕБКВ УПФ ВКБО організуються за двома напрямками: тематичні виставки та виставки нових надходжень документів.

Тематична електронна бібліотечна книжкова виставка (далі ТЕБКВ) УПФ ВКБО – це електронний інформаційний продукт, який створюється на базі книжкових видань з певної тематики. ТЕБКВ розкривають УПФ ВКБО з різних сторін:

- виставки, присвячені актуальним проблемам розвитку науки, техніки й виробництва, питанням соціально-економічного, громадсько-політичного і культурного розвитку країни тощо;
- виставки до знаменних та пам'ятних дат;
- персональні виставки, що висвітлюють життя та діяльність видатних осіб;
- виставки, призначені одному твору або циклу творів одного автора;
- серії виставок – комплекс експозицій, які формуються послідовно, у рамках єдиної теми.

Електронна бібліотечна книжкова виставка нових надходжень (далі ЕБКВНН) УПФ ВКБО – це електронний інформаційний продукт, створений на базі нових книжкових видань, які надійшли до бібліотечного фонду.

ЕБКВНН розкривають нові надходження УПФ ВКБО в різних аспектах:

- за однією галуззю знань;
- за кількома галузями знань.

ЕБКВ УПФ ВКБО розробляються на основі традиційних книжкових виставок та передбачають:

- попередній вибір, уточнення й узгодження теми (для ТЕБКВ);
- ознайомлення з бібліографічними джерелами за темою (для ТЕБКВ);
- залучення (за необхідності) профільних науковців-консультантів з метою поглибленого розкриття тематики ЕБКВ УПФ ВКБО та її наповнення;
- відбирання актуальних документів за галузевим напрямом (для ЕБКВНН);
- відбирання друкованих документів з книжкових полиць;
- перегляд, аналіз, групування відібраних друкованих документів: а) за алфавітом – для ТЕБКВ; б) за алфавітом і галузевим напрямом – для ЕБКВНН;
- застосування додаткових елементів: фактографічної довідки про автора, списку додаткової літератури тощо (за необхідності);
- підготовку преамбули (інформаційного супроводження), що розкриває інформаційний зміст електронної книжкової виставки (для ТЕБКВ);
- обрання засобів художнього представлення друкованих документів (кольорової обкладинки, ілюстрації, розкритої книги тощо);
- добір звукового (музичного) супроводу;
- обрання дизайнерських та естетичних прийомів розміщення друкованих документів (кольоровою гамою тощо).

Важливим компонентом процесу створення ЕБКВ УПФ ВКБО є оцифрування й електронна обробка відібраних друкованих документів, що передбачає:

- сканування кольорових обкладинок (ілюстрацій) відібраних друкованих документів у форматі графічного редактора JPG.
- сканування за допомогою комп'ютерної програми Abbey FineReader видавничих анотацій відібраних друкованих документів. У випадку їхньої відсутності – сканування змісту, вступу або фрагментів тексту друкованих документів;
- створення бібліографічного опису відібраних друкованих документів за алфавітом у форматі текстового редактора Microsoft Office Word з шифрами основного книгосховища та шифрами підсобних книжкових фондів ВКБО;
- розміщення вступного слова (преамбули) у форматі текстового редактора Ms. Word для презентації ЕБКВ УПФ ВКБО на сайті НБУВ;
- виокремлення за допомогою різних шрифтів текстового редактора Microsoft office Word (жирний шрифт, курсив, підкреслювання тощо) – ключових положень тексту;
- перегляд і редагування створеної ЕБКВ УПФ ВКБО.

Ознайомлення з інформаційними джерелами ЕБКВ УПФ ВКБО дає можливість користувачам економити час, акцентувати увагу на найцікавіших документах; позбавляє їх необхідності безпосереднього перегляду первинного матеріалу. Перевагами використання ЕБКВ УПФ ВКБО також є: швидкий пошук джерел; актуалізація за короткий термін; компактне розташування; відсутність витрат на папір, поліграфічну складову, спосіб доставки тощо.

Інформаційна структура ЕБКВ УПФ ВКБО розробляється за критеріями актуальності, унікальності, повноти інформаційного наповнення, доступності, пошукових можливостей, регулярності й своєчасності оновлення та зворотного зв'язку.

Актуальність інформації, представленої на ЕБКВ, досягається завдяки розкриттю провідних розділів УПФ ВКБО або розмаїттю нових надходжень до нього.

Унікальність інформаційного наповнення ЕБКВ УПФ ВКБО забезпечується цінністю та авторитетністю інформації, яка надається, специфікою наукової (національної) бібліотеки та інформаційним супроводом двоєдиного напрямку – навчання й наукове дослідження.

Рівень інформаційного наповнення визначається відповідно до вимог кожної ЕБКВ УПФ ВКБО. Наприклад, виставка нових надходжень має якнайповніше відображати нові надходження до підсобних фондів, тоді як тематична виставка має здебільшого рекомендаційний характер.

Характеристикою доступності ЕБКВ УПФ ВКБО є прописані умови доступу користувачів, проста й логічна структура розташування електронних образів документів.

Пошукові можливості документів, представлених на ЕБКВ УПФ ВКБО, вирізняються зрозумілою схемою групування матеріалів, технічними характеристиками й підтримкою автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи.

Комфортність читацького сприйняття ЕБКВ УПФ ВКБО досягається їх стислістю, точністю формулювань і анотацій, уніфікацією викладу матеріалу, відсутністю емоційної складової.

Організатори ЕБКВ УПФ ВКБО забезпечують якість перегляду не тільки оперативністю і своєчасністю, а й варіативністю, коли у будь-який час можна швидко змінити розташування слайдів, вилучити зайві та представити нові образи документів, змінити кольорову гамму або загальний дизайн. Крім того, тут йдеться й про економію місця в бібліотеці, адже ЕБКВ позбавляють необхідності працювати зі стелажми, стендами, виставковими шафами.

ЕБКВ УПФ ВКБО доступна через Інтернет, а це означає, що її користувач є віддаленим, з різним ступенем знань і навичок роботи в інформаційно-пошукових системах. Саме тому для організаторів ЕБКВ УПФ ВКБО набуває важливості розроблення інструктивно-методичних документів щодо їх використання. Дистанційне консультування може відбуватися через електронну пошту, бібліотечний сайт, соціальні мережі тощо.

На рис. 1 представлено фрагмент типової ТЕБКВ УПФ ВКБО за назвою: «Світові релігії. Історія та сучасність», організованої 2021 р. та розміщеної на сторінці «Електронні виставки» веб-порталу НБУВ. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/5353>

Організовані ЕБКВ УПФ ВКБО мають необмежений термін експонування, доступу, дистанційного перегляду в мережі Інтернет, оновлення й доповнення. Їх сукупність формує архів створених ЕБКВ УПФ ВКБО і набуває статусу міні-сайту. Архів дає змогу відтворити хроніку виставок за тривалий період; він, по суті, стає розподіленим банком даних і знань з різних галузей виробництва, науки, культури тощо. Формування архіву накопичених ЕБКВ УПФ ВКБО передбачає максимальну повноту представлення електронних образів друкованих документів.

Галерея

СВІТОВІ РЕЛІГІЇ. ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ. Тематична виставка
Універсального підсобного фонду Відділу комплексного бібліотечного обслуговування

Релігія (від лат. religio – «зв'язок») – особлива система світогляду та світосприйняття конкретної людини або групи людей, набір культурних, духовних та моральних цінностей, що обумовлюють поведінку людини.

Складнішим і своєрідним явищем в історії релігій було виникнення наднаціональних, або світових релігій.

Світові релігії - віровчення, які мають міжетнічний і космополітичний характер, оскільки вони гарантують спасіння незалежно від того, до якого етносу належать їх послідовники.

Нині зафіксовано до 5 тисяч релігій. Всі існуючі релігії поділяються на кілька груп:

1. Первісні форми релігій: тотемізм, фетишизм, магія, аніматизм, анімізм, анімалізм, шаманство, культ природи, культ предків, політеїзм. Ці релігії були тісно пов'язані з життям роду і племені, виражали їх традиції, спосіб життя, звичаї та обряди.
2. Національні релігії: релігія Давнього Єгипту, релігія народів Межиріччя, релігія Давньої Індії та Китаю, синтоїзм, давньогрецька релігія, релігія Давнього Риму, релігії доколумбової Америки. Ці релігії пов'язані з існуванням певного етносу («народу»). Усі національні релігії були політеїстичними «грец poly-багато, teos – бог», тобто багатобожними. Із багатьох богів вірили головних, а серед них – верховного бога. Його шанували як царя богів і людей, джерело й охоронця законів. Інших богів вважали його помічниками, що відповідали за окремі сфери земного і потойбічного життя. (Ім протистоять монотеїстичні релігії, які визнають тільки одного – єдиного – Бога.)
3. Нетрадиційні релігії, нові релігійні рухи. Вони походять від якісь зі світових або національних релігій, але вже не пов'язують себе з нею.
4. Світові релігії: буддизм, християнство, іслам. Релігії, що розповсюдилися серед різних народів, вони мають прихильників в різних країнах та на різних континентах, тобто вони не є національними та не обмежуються будь-якими групами чи територіями. Послідовники цих релігій говорять від імені всього людства.

Контактна інформація
Відділ комплексного бібліотечного обслуговування
 просп. Голосівський, 3.
 пн - сб: 09.15 - 18.00
 нд: вихідний
 Сектор запису читачів і контролю відвідувань:
 +38 (044) 524-8137, +38 (044) 524-8136
 Сектор обслуговування періодичними виданнями:
 +38 (044) 524-4419
 Сектор обслуговування у читальних залах:
 +38 (044) 524-8176
 Сектор універсального підсобного фонду і каталогів:
 +38 (044) 524-1911
 Сектор обслуговування картографічними виданнями:
 +38 (044) 524-4438
 Сектор культурно-просвітницької діяльності:
 +38 (044) 524-8138

Рис. 1. Фрагмент типової ТЕБКВ УПФ ВКБО

Систематичне поповнення архіву має на меті:

- забезпечити оперативний пошук інформації за рахунок акумуляції всієї сукупності документів у єдиному інформаційному блоці;
- надати широку інформаційну підтримку користувачам при пошуку ними матеріалів певного тематичного напрямку.

Керування архівом ЕБКВ УПФ ВКБО вимагає від її організаторів вироблення чіткого алгоритму щодо відбору, каталогізації, популяризації, аналізу статистики використання, дотримання авторських прав щодо інтелектуальної власності. Завдяки систематичній організації ЕБКВ УПФ ВКБО та їхнього архіву, бібліотека спроможна створювати цикли ЕБКВ УПФ ВКБО і представляти їх одночасно.

Опубліковані ЕБКВ УПФ ВКБО зумовлюють проведення маркетингових досліджень з вивчення ефективності їхнього використання.

Організація ЕБКВ УПФ ВКБО – наочний приклад науково-практичного застосування електронних засобів НК у бібліотечній діяльності. Отримавши інтернет-втілення, ЕБКВ УПФ ВКБО виграє в оперативності, масштабності користувацької аудиторії, розширенні кола доступності послуг для віддалених користувачів, потенційних споживачів бібліотечних послуг. З іншого боку, організовані ЕБКВ УПФ ВКБО популяризують інформаційний потенціал бібліотечного фонду, сприяють його активному розкриттю.

Висновки та перспективи. Організуючи та популяризуючи ЕБВ, бібліотека, по суті, здійснює локальне інформаційне виробництво у режимі «інформація – на базі інформації» [3], бере участь у процесі інфотворчої діяльності суспільства; стає ефективним і перспективним у своєму розвитку суб'єктом інформаційних обмінів у системі наукової комунікації.

Відпрацьований алгоритм організації доступу віддалених користувачів до інформаційних джерел, розглянутих на прикладі ВБВД НБУВ, передбачає подальше вдосконалення та вироблення нових бібліотечних засобів НК з метою забезпечення сучасної генерації користувачів необхідними інтелектуальними активами для створення майбутніх наукових здобутків. Це зумовлює, зокрема, створення при бібліотечних установах спеціальних інформаційних виставкових служб, функціонування яких забезпечуватиме оперативне задоволення інформаційних запитів представників сфери науки, культури, виробництва й управління з використанням новітніх електронних технологій в системі наукових комунікацій.

Список бібліографічних посилань

1. Бабій Л. Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка*. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 4. С. 272–276.
2. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 41. С. 467–478.
3. Горовий В. М. Сучасна інформаційна діяльність: бібліотечний аспект. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2010. Вип. 26. С. 12–20.
4. Долбенко Т. О. Місце бібліотек в системі інформаційних комунікацій. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Бібліотека XXI століття: перспективи та інновації*. Київ : Вид. центр КНУКІМ, 2015. С. 14.
5. Дупляк Т., Ткаченко Д. Інтернет технології у виставковій діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 3. С. 26–29.
6. Жалко Т. Й., Ляшук Н. В. Віртуальний бібліотечний простір як середовище соціокультурної комунікації (на прикладі бібліотек м. Луцька). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 2. С. 14–21.
7. Коваль Т. М., Смоляр І. Е., Туровська Л. О. Популяризація електронних книжкових виставок у соціальних мережах (на прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2015. Вип. 42. С. 61–80.
8. Кудря Л. М. Віртуальна книжкова виставка – нова форма популяризації документів. *Бібліотечна планета*. 2009. № 1. С. 37–39.
9. Постельжук О. М. Електронні виставки наукових бібліотек. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Бібліотека XXI століття: перспективи та інновації*. Київ : Вид. центр КНУКІМ, 2015. С. 218–221.
10. Ржеуський А. В. Моделі, методи та засоби надання інформаційних послуг у сервіс-орієнтованих бібліотечних системах: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 23 с.
11. Солонська Н. Г. Електронні виставки в бібліотеках як форма створення нового інформаційного ресурсу. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2012. Вип. 34. С. 150–155.
12. Ткачук Л. Віртуальна виставка: нова послуга бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*. 2007. № 6. С. 36–38.
13. Туровська Л. О. Електронна вітрина нових надходжень до фонду НБУВ в системі дистанційного бібліотечного обслуговування. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2021. № 3. С. 15–17.

14. Туровська Л. О., Смоляр І. Е. Організація електронних книжкових виставок у контексті інформаційно-комунікаційної діяльності наукової бібліотеки. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2016. Вип. 44. С. 44–53.

15. Туровська Л. О., Яковенко О. Г. Популяризація електронних книжкових виставок у системі бібліотечних наукових комунікацій (на прикладі вітрин нових надходжень до фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). *Бібліотечний вісник*. 2021. № 3. С. 39–49.

16. Chen Ching-chih. How TULIP is implemented at MIT: additional comments from the journal editor. *Microcomputers for Information Management*. 1994. Vol. 12. № 1–2. P. 113–120.

References

1. Babii, L. (2015). Virtualna knyzhkova vystavka: nova forma informatsiinykh resursiv biblioteki [Virtual book exhibition: a new form of information resources of the library]. *Naukovi Pratsi Kamianets-Podil'skoho Natsionalnoho Universytetu im. I. Ohienka*, 4, 272-276. [In Ukrainian].

2. Bondarenko, V. (2015). Virtualni vystavky yak dystantna biblioteczna posluha [Virtual exhibitions as a remote library service.]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 41, 467-478. [In Ukrainian].

3. Horovyi, V. M. (2010). Suchasna informatsiina diialnist: bibliotecznyi aspekt [Modern information activity: library aspect]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 26, 12-20. [In Ukrainian].

4. Dolbenko, T. O. (2015). Mistse bibliotek v systemi informatsiinykh komunikatsii [The place of libraries in the system of information communications]. In *Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii Biblioteka XXI stolittia: perspektyvy ta innovatsii* [Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference Library of the XXI century: prospects and innovations]. Kyiv, Ukraine: Vyd. tsentr KNUKiM. [In Ukrainian].

5. Dupliak, T., & Tkachenko, D. (2008). Internet tekhnolohii u vystavkovii diialnosti [Internet technologies in exhibition activity.]. *Marketynh v Ukraini*, 3, 26-29. [In Ukrainian].

6. Zhalko, T. I., & Liashuk, N. V. (2019). Virtualnyi bibliotecznyi prostir yak seredovysheche sotsiokulturnoi komunikatsii (na prykladi bibliotek m. Lutska) [Virtual library space as an environment of socio-cultural communication (on the example of libraries in Lutska)]. *Library Science. Records Studies. Informology*, 2, 14-21. [In Ukrainian].

7. Koval, T. M., Smoliar, I. E., & Turovska, L. O. (2015). Populyaryzatsiia elektronnykh knyzhkovykh vystavok u sotsialnykh mrezhakh (na prykladi universalnoho pidsobnoho fondu VKBO NBUV) [Promotion of electronic book exhibitions on social networks (on the example of the universal auxiliary fund VKBO VNLU)]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 42, 61-80. [In Ukrainian].

8. Kudria, L. M. (2009). Virtualna knyzhkova vystavka – nova forma populyaryzatsii dokumentiv [Virtual book exhibition – a new form of popularization of documents]. *Biblioteczna Planeta*, 1, 37-39. [In Ukrainian].

9. Postelzhuk, O. M. (2015). Elektronni vystavky naukovykh bibliotek [Electronic exhibitions of scientific libraries]. *Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii Biblioteka XXI stolittia: perspektyvy ta innovatsii* [All-Ukrainian Scientific and Practical Conference Library of the 21st Century: Prospects and Innovations] (pp. 218-221). Kyiv, Ukraine: Vyd. tsentr KNUKiM. [In Ukrainian].

10. Rzhеuskyi, A. V. (2016). Modeli, metody ta zasoby nadannia informatsiinykh posluh u servis-orіentovanykh bibliotecznykh systemakh [Models, methods and means of providing information services in service-oriented library systems] (Extended abstract of PhD dissertation). V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

11. Solonska, N. H. (2012). Elektronni vystavky v bibliotekakh yak forma stvorennia novoho informatsiinoho resursu [Electronic exhibitions in libraries as a form of creating a new information resource]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 34, 150-155. [In Ukrainian].

12. Tkachuk, L. (2007). Virtualna vystavka: nova posluha biblioteki [Virtual exhibition: a new library service]. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 6, 36-38. [In Ukrainian].

13. Turovska, L. O. (2021). Elektronna vitryna novykh nadkhodzhen do fondu NBUV v systemi dystantsiinoho bibliotechnoho obsluhovuvannya [Electronic showcase of new revenues to the NLUV fund in the system of remote library services]. *Bibliotechnyi Forum: Istoriia, Teoriia i Praktyka*, 3, 15-17. [In Ukrainian].

14. Turovska, L. O. & Smoliar, I. E. (2016). Orhanizatsiia elektronnykh knyzhkovykh vystavok u konteksti informatsiino-komunikatsiinoi diialnosti naukovoï biblioteky [Organization of electronic book exhibitions in the context of information and communication activities of the scientific library]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 44, 44-53. [In Ukrainian].

15. Turovska, L. O. & Yakovenko, O. H. (2021). Populiaryzatsiia elektronnykh knyzhkovykh vystavok u systemi bibliotechnykh naukovykh komunikatsii (na prykladi vitryn novykh nadkhodzhen do fondu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho) [Popularization of electronic book exhibitions in the system of library scientific communications (on the example of showcases of new arrivals to the fund of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine)]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 3, 39-49. [In Ukrainian].

16. Chen, Chin-chi. (1994). How TULIP is implemented at MIT: additional comments from the journal editor. *Mikrocomputers for Information Management*, 12, 1-2, 113-120. [In English].

Tatiana Koval,

<https://orcid.org/0000-0003-0147-6679>,

Candidate of Historical Sciences, Deputy Director,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Lesia Turovska,

<https://orcid.org/0000-0002-0750-1794>,

Researcher,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

VIRTUAL LIBRARY EXHIBITION ACTIVITY IN THE SYSTEM OF SCIENTIFIC COMMUNICATIONS

The object of research is the library as an integrative information and communication center. **The subject of research** is a virtual library exhibition activity. **The purpose of the study** is to highlight the features of the virtual exhibition activities of the scientific library and substantiate the effectiveness of the organization and promotion of electronic library exhibitions in the system of scientific communications. **Realization of the purpose** provides generalization of experience of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine on an example of one of its leading divisions – Department of complex library service. Methodological basis of the study – system, information, structural and functional, comparative, historical, terminological approaches, as well as a set of general scientific, specific scientific and special methods. **The scientific novelty** is the expansion of ideas about the virtual exhibition activities of the scientific library with the involvement of developments in the field of library science, as well as in the field of social communication theory, sociology, statistics, social psychology, library management; developing a palette of practical approaches to the use of library tools of scientific communication in the process of meeting the needs of remote users. **Conclusions.** Expanding its activities in the virtual information space, the library provides optimal development of users of this space, attracts its own means of scientific communication in everyday practice, creates the best conditions for unlimited use of different professional categories and groups. Thus, the library becomes a center of integrative information and communication support of scientific, educational, industrial, cultural, educational and other social processes, and the set of library means of scientific communication – a key vector of its innovative development. **Perspectives.** The results of the study initiate the development of further strategy of the modern scientific library; construction of radically new dialogic forms of communication with the user (physical and remote) in the system of scientific communications

Key words: library means of scientific communications, virtual exhibition activity of the scientific library, interactive library service, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: gon4arova11@bigmir.net

e-mail: nankepy@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 26.01.2022 р.